

УДК 330.322

А. А. Пислиця, студ. гр. ФК 09-1, І.Л. Загреба, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Фінансові посередники на інвестиційному ринку в Україні

Стаття присвячена аналізу фінансових посередників на інвестиційному ринку України. Проведено класифікацію фінансових посередників за різними класифікаційними ознаками. Визначено переваги та недоліки фінансових посередників в інвестиційній діяльності. Розглянуто шляхи активізації інвестиційної діяльності.

інвестиції, фінансові установи, інвестиційний ринок

Постановка проблеми та її актуальність. Інвестиційний ринок виступає багатовимірною системою відносин та потребує чіткого обґрунтування структурних компонентів.

Економічне зростання неможливе без здійснення інвестиційних проектів, що вимагають залучення великих обсягів фінансування в економіку країни. У сучасних умовах пошук ресурсів в процесі реалізації інвестицій передбачає активне використання різних механізмів формування і залучення джерел довгострокового фінансування. Одним з них може бути механізм фінансового посередництва.

В умовах розгортання кризових явищ в економіці України значно посилилась увага з боку науковців та практиків до проблем розвитку фінансового посередництва. В центрі уваги опинились банківські установи, оскільки саме вони є основними посередниками на ринку. В той же час поза увагою не залишились і небанківські фінансово-кредитні установи (далі – НФКУ), особливо страхові компанії та кредитні спілки, які максимально відчували негативні наслідки фінансової кризи.

Мета статті полягає у аналізі функціонування фінансових установ на інвестиційному ринку в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Класиками теорії фінансового посередництва є: Ф. Аленом, П. Баренбоймом, Т. Беком, Р. Бернардом, Л. Ван ден Берге, Б. Борном, А. Бутом, К. Вервеїром, Р. Воутилайненом, Е. Деміргук-Кунтом, М. Квінтином, Е. Кістом, Р. Левіним, Л. Лейвенном, А. Маддалоні, А. Моррісоном, А. Ротом, С. Тадессе, М.У. Тейлором, Х. Халфом, П. Хартманом, Р.Дж. Херрінгом, Г.Дж. Шиназі та ін.

Теоретичні і практичні питання функціонування фінансових посередників в умовах сучасної економіки розглянуті у наукових працях вітчизняних дослідників: О.І. Барановського, О.Д. Василика, Т.А. Васильєвої, З.М. Васильченко, В.М. Гейця, Є.М. Григоренка, І.О. Губаревої, А.О. Єпіфанова, М.М. Єрмошенка, Б.С. Івасіва, О.М. Іваницької, Ю.М. Клапківа, Л.Г. Кльоби, С.М. Козьменка, В.В. Корнеєва, Н.П. Кузнєцової, С.В. Леонова, Д.Г. Лук'яненка, Б.Л. Луціва, З.О. Луцишин, Ю.В. Макогона, Я.М. Міркіна, М.І. Савлука, Н.В. Стукало, А.А. Пересади, С.К. Реверчука, І.В. Сала, В.В. Тринчука, В.П. Унінець-Ходаківської, В.М. Шелудько, І.О. Школьник та ін.

Незважаючи на велику кількість наукових робіт, всі вони носять фрагментарний характер, оскільки досліджують діяльність окремих фінансових посередників. Існує велика потреба у вивченні ролі фінансових посередників в розвитку інвестиційного ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна діяльність нерозривно пов'язана з функціонуванням інвестиційного ринку, його розвитком і станом його кон'юнктури. Інвестиційний ринок охоплює систему економічних стосунків, вільної конкуренції і партнерства між всіма суб'єктами інвестиційної діяльності.

У зарубіжній практиці інвестиційний ринок ототожнюється, як правило, з ринком цінних паперів (фондовим ринком), які виступають основним інструментом інвестиційного вкладення капіталу як індивідуальними, так і інституційними інвесторами. У нашій країні переважним напрямом інвестиційної діяльності підприємства є реальне інвестування у формі капітальних вкладень.

Інвестиційний ринок представляє собою ринок, на якому об'єктами купівлі-продажу виступають різноманітні інвестиційні товари і інструменти, а також інвестиційні послуги, що забезпечують процес інвестування.

В економічній системі країни, що функціонує на ринкових принципах, інвестиційний ринок грає велику роль, яка визначається наступними основними функціями:

- активна мобілізація тимчасово вільного капіталу з різноманітних джерел;
- ефективний розподіл акумульованого вільного капіталу між чисельними кінцевими його споживачами;
- визначення найбільш ефективних напрямів використання капіталу в інвестиційній сфері;
- ринкових цін на окремі інвестиційні товари, інструменти і послуги, що найефективніше відображають співвідношення, що складається, між їх пропозицією і попитом;
- здійснення кваліфікованого посередництва між продавцем і покупцем інвестиційних товарів і інструментів;
- формування умов для мінімізації інвестиційного і комерційного ризику;
- прискорення обороту капіталу, сприяюче активізації економічних процесів [1].

На інвестиційному ринку діють різні учасники, функції яких визначаються цілями їх діяльності і мірою участі в здійсненні окремих операцій. Склад основних учасників інвестиційного ринку диференціюється залежно від форм здійснення операцій, які підрозділяються на прямі і опосередковані. З врахуванням принципових форм висновку операцій на інвестиційному ринку його основні учасники підрозділяються на дві групи:

- 1) продавці і покупці інвестиційних товарів, інструментів і послуг;
- 2) інвестиційні (фінансові) посередники [1].

У сучасній вітчизняній і зарубіжній літературі фінансові посередники, як правило, розглядаються як фінансові інститути. Так, фінансові посередники визначаються як: сукупність фінансових установ (банки, страхові компанії, кредитні союзи, пенсійні фонди та ін.), чиї функції полягають в акумуляції засобів громадян і юридичних осіб і подальшому їх наданні на комерційних основах в розпорядження позичальників [2].

До фінансових посередників на інвестиційному ринку в Україні, з точки зору інституційного устрою належать:

1. Банківські установи: універсальні банки; спеціалізовані банки (інвестиційні, іпотечні, ощадні, клірингові).
2. Небанківські установи: інститути спільного інвестування (ІСІ) – інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, пайові, корпоративні, венчурні інвестиційні фонди, компанії з управління активами; довірчі товариства; страхові компанії та пенсійні фонди; арбітражні керуючі активами пенсійних фондів; кредитні спілки; лізингові компанії; ломбарди.

Існує кілька типів фінансових посередників, а саме:

1. Фінансові посередники контрактно-ощадного типу. До них належать страхові компанії і пенсійні фонди, які пропонують для населення продукти для забезпечення соціального захисту у вигляді пенсійних і страхових програм.

2. Фінансові посередники інвестиційного типу (інвестиційні компанії та фонди). Різноманітність інвестиційних фондів дозволяє реалізовувати гнучкі стратегії і залучати до інвестиційних процесів заощаджень і різних сегментів домогосподарств.

3. Фінансові посередники інформаційно-консалтингового типу. В основу їх завдання покладено забезпечувати населення інформацією про потенційну прибутковість і ризикованість збереження грошей та активів, інвестиційної діяльності. Завдяки моніторингу фінансового ринку, залученню фахівців цієї справи, вони мають змогу збільшити ступінь довіри до фінансово-інвестиційних компаній. Фінансові посередники цього типу проводять просвітницьку роботу серед населення стосовно використання грошей, пошуку резервів для інвестування, оцінюють ризики [3].

Фінансові посередники виражають свою суть через функції, що є обов'язковими для всіх видів фінансових посередників. Реалізація цих функцій покликана вести до зростання об'ємів, оптимальної структури і зниження вартості інвестицій в економіці.

Головною і первинною функцією фінансового посередництва прийнято рахувати функцію перерозподілу вільних фінансових ресурсів в економіці. Під нею розуміють оптимальний розподіл фінансових ресурсів між галузями економіки шляхом акумуляції засобів індивідуальних інвесторів (постачальників капіталу), їх трансформації і переміщення до споживачів капіталу. Реалізація цієї функції сприяє перетворенню невеликих за розміром і короткострокових вкладів окремих учасників в капітал для довгострокового фінансування крупних інвестиційних проектів. Це приводить до зростання об'ємів інвестицій і переорієнтації капіталу з традиційних сфер в нові, що сприяє структурній зміні і інноваційному розвитку економіки.

Система фінансового посередництва покликана виконувати функції зниження трансакційних витрат учасників інвестиційного процесу:

- перерозподіл і зниження ризиків інвестування шляхом диверсифікації активів;
- підвищення ліквідності інвестиційних ресурсів шляхом професійного управління активами;
- збалансувало попиту і пропозиції на фінансовому ринку шляхом приведення активів і зобов'язань відповідно до потреб економіки;
- зниження витрат на здійснення операцій з активами;
- управління ризиками інвестування шляхом контролю і моніторингу;
- зменшення асиметричності інформації на фінансовому ринку.

Інвестиції через фінансових посередників становлять великий інтерес для інвесторів – початківців або для тих, хто прийняв рішення, що буде інвестувати за пасивною стратегією. Такі рішення будуть оптимальні для 80 – 90% людей, що замислюються про примноження грошових коштів.

Переваги фінансових посередників в інвестиційній діяльності є:

- економія часу. Це основна перевага інвестицій через фінансових посередників. Якщо самостійні інвестиції потребують значних витрат часу, то вкладення грошей в банк або в пайові інвестиційні фонди складнощі не представляє;
- професійне управління (теоретично). Вашими інвестиціями займатимуться люди, які є професіоналами, навчалися цього, мають досвід подібної діяльності і т.п. На жаль, це не гарантує, що ефективно розміщення Ваших коштів;
- зниження ризиків. При інвестиціях через фінансових посередників знижуються ризики втрати грошей через неправильний вибір об'єктів інвестування.

Недоліки фінансових посередників в інвестиційній діяльності:

- неможливий контроль над бізнесом. У разі інвестування через фінансових посередників, прямий контроль інвестора над бізнесом зникає. В більшості випадків Ви, навіть, не зможете достовірно і вчасно дізнаватися куди ж саме інвестовані Ваші кошти;
- частина прибутку йде посереднику. Посередник отримує відсоток від прибутків;
- мала ймовірність високої прибутковості. Так, як: частина доходу йде посереднику; диверсифікації, яка усереднює прибутковість; обмеження, накладені регуляторами з метою уникнення ризикованих (але найбільш прибуткових) операцій;
- ризиковість самого фінансового посередника. Необхідно бути впевненому у надійності фінансового посередника, якого Ви обираєте [4].

Активізація процесів індивідуального інвестування спроможна змінити макроекономічну ситуацію країни. Це відбудеться за рахунок переміщення грошей із сектору споживання у сектор інвестування. Наслідок цих змін прогнозує прискорений розвиток капіталомістких галузей: будівництва, машинобудування, переозброєння металургії та енергетики. Зменшення грошової маси у населення, та вкладення її у довгострокові інвестиційні проекти буде стримувати інфляцію. Прибутки від інвестування можуть стати вагомим внеском у дохід українських домогосподарств. Особливої уваги, на наш погляд, заслуговує розвиток інформаційно-фінансового посередництва.

У структуру системи фінансового посередництва було б доцільно включити інститути, що спеціалізуються на зборі і обробці інформації (інформаційних посередників), в ефективній діяльності яких зацікавлені всі учасники інвестиційного ринку, оскільки вона приведе до зниження асиметричності інформації і трансакційних витрат, як постачальників, так і споживачів капіталу.

Слід зазначити, що система спеціалізованих фінансових посередників має можливість надати власникам заощаджень більші вигоди, ніж просто можливість одержувати відсотки на капітал. Діяльність фінансових посередників має на меті з одного боку, акумулювати розрізнений капітал домогосподарств та суб'єктів господарювання та перетворити його в потужні інвестиційні ресурси для розвитку економіки країни, а з іншого – задовольнити економічні та соціальні потреби споживачів, надаючи їм весь спектр фінансових послуг.

Висновки. Отже, фінансові посередники відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування інвестиційного ринку. Розвиток інституційних інвесторів може мати позитивний вплив на економіку України через сприяння ефективному перерозподілу капіталу та розширення пропозиції інвестиційних ресурсів.

В Україні до нинішнього часу невирішеними є питання діяльності різних видів фінансового посередництва (страхового посередництва, недержавних пенсійних фондів, та ін.). Населення та суспільство в цілому зацікавлені у залученні заощаджень громадян в реальний сектор економіки. Це призведе до скорочення потреб держави у зовнішньому запозиченні.

Фінансові посередники, особливо фінансово-консалтингові посередники забезпечують узгодження інтересів інвестора і вкладника. На шляху розв'язання цієї потреби необхідно створити умови для реальної незалежності консалтингових посередників. В свою чергу, успіх цих компаній залежить від формування свого іміджу, розуміння психології поведінки населення на фінансовому ринку та співпраці з інвестиційно-промисловими групами.

Список літератури

1. Кобушко І.М. Фінансове посередництво: конспект лекцій / І.М. Кобушко - Суми: Вид-во СумДУ, 2010. - 194 с.

2. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Л.Г. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 3-є вид. – К.: Знання, КОО, 2000. – 587 с.
3. Корнєєв В.В. Модифікація форм фінансового посередництва в Україні [Текст] / В.В. Корнєєв // Фінанси України. – 2008. – №1. – С.77 - 85.
4. Переваги й недоліки фінансових посередників в інвестиційній діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://financier.ua>
5. Версаль Н.І. Фінансове посередництво в Україні: теоретичні та практичні аспекти [Текст]/ Н.І. Версаль // Фінанси України. – 2005. – №9. – С.99.
6. Зимовець В.В., Зубик С.П., Фінансове посередництво[Текст]: Навч. посіб / В.В. Зимовець, С.П. Зубик. – К.: КНЕУ, 2004. – 288 с.
7. Партин Г., Тивончук О. Роль небанківських фінансових посередників у фінансуванні інноваційного розвитку // Вісник НБУ. – 2005. – Травень. – С. 46-51.

Одержано 13.12.12

УДК 32.001

М.В.Волохіна, студ. гр. ЕМ-09

Кіровоградський національний технічний університет

Конституція України: Минуле і майбутнє

Перша Конституція України народилася в квітні 1918 року. Народилася, коли депутати - законодавці відчували конкретну загрозу солдатських штиків. Країна була тоді фактично окупована німецькими військами. Проте офіційно існувала Українська Національна республіка зі своїм парламентом - Центральною Радою, зі своїм урядом - Радою Народних Міністрів. Але не легко було узгодити інтереси національної влади та окупантів. Центральна Рада намагалася завершити суспільні перетворення, розпочаті її чотирма Універсалами ще до Брестського миру, у тому числі введення демократичних свобод і аграрну форму. Німці не були зацікавлені насамперед у безперервному надходженні з України в Німеччину природних багатств. Для цього набагато краще підходили поміщицьке і кулацьке землеволодіння, а в суспільстві не залізний порядок і поменше свобод.

Політика Центральної Ради з її національними пріоритетами виявилася неприйнятною для німців. Було зрозуміло, що у цій суперечливій обстановці дні першого українського парламенту були свідомо полічені. В українській глибині з благословення німців набирала силу рух «хліборобів-демократів», який узяв курс на державний переворот.

А тим часом Рада готувала до розгляду тексти Конституції. 28 квітня 1918 засідання Ради було перервано появою загону німецьких солдатів.

Наступного дня, проявивши чималу мужність, знову з'явившись на засідання Центральної Ради депутати ухвалили Конституцію України. Перший основний закон незалежної України складався з 83 глав зведених у 6 розділів. Головою Центральної Ради було обрано М.С. Грушевського. У той же день «з'їзд хліборобів проголосив главою держави генерала Павла Скоропадського. Тоді ж Скоропадський своїм маніфестом перекреслив тільки що прийняту Конституцію. Вона прожила від сили кілька годин. Але все ж назавжди залишилася першою Конституцією, прийнятою в незалежній Україні.